

popotovanju v našo samoniklo kulturno dediščino in k iskanju stikov z našo novo sedanostjo in prihodnostjo.

Novo mesto, 24. marca 2014

dr. Janez Gabrijelčič
idejni avtor *Rastoče knjige*

*****

Evropsko meniško življenje izhaja iz duhovnega gibanja egiptovskih puščavnikov. Kot nam sporoča Janez Kasijan (+435) meniško sporočilo zahteva od vsakega meniha delo kot spokorno askezo, ki je breme vsakega človeka (1Mz3,17-19), za njegovo psihično ravnovesje, ko si z delom služi svoj kruh.

Čaščenje Boga z molitvami in duhovno branje z učenjem (*Lectio divina*) so menihi dopolnili z delom (*Opus humanum*) v izdelovanju ikon, prepisovanju in slikanju svetih besedil, oblikovanju sakralnih prostorov in predmetov, kakor tudi v ustvarjanju poezije in glasbe.

Teološko razmišljanje je poglobilo pomen dela v sodelovanje z Bogom stvarnikom v končno eshatološko izvršitev stvarjenja, s katero najde Umetnost svoj smisel in izraz: »Naloga vsake umetnosti je, da prebije zastrahujoč okvir končnosti in se odpre duhu, ki strmi k neskončnosti.« (*Papež, Pij XII*).

Pripis KD Zgovernorice Tišine:

To je menihovo razmišljanje o smislu umetniškega ustvarjanja, s katerim je potrebno iskati sporočilno vrednost Škofjeloškega pasijona.

Kartuzija Pleterje, 28. marca 2014

br. Janez Hollenstein

*****

Ob prebiranju obsežne fotomonografije Škofjeloški pasijon 2009 fotografa Zvoneta Pelka se mi misel in spomini najprej ustavijo ob mojem sodelovanju pri uprizoritvah Škofjeloškega pasijona 1999 in 2000. Bil sem v skupini nosačev odra v 13. podobi Glej, človek, za pripravo katerega so bili poklicani vaščani Reteč in Gorenje vasi pri Retečah, ki so medse sprejeli tudi Godešana. Že takrat sem od blizu začutil izjemne voditeljske sposobnosti Boruta Gartnerja, režiserja ŠP 2009, ki je kot Retečan pripravljaval igralce v omenjeni pasijonski podobi. Nosači v podobi Glej, človek imajo tudi aktivno igralsko vlogo, saj predstavljajo judovsko ljudstvo, ki na Poncija Pilata z vzkliki »križaj ga, križaj ga« pritiskajo na njegovo končno rzsodbo. Šele ob ogledu ŠP 2009 sem spoznal, da so ti vzkliki eden od dramaturških vrhov celotnega Škofjeloškega pasijona.

Zaradi sodelovanja pri izvedbi ŠP 1999 in 2000 sem Škofjeloški pasijon v vsej celovitosti ponotranjil šele leta 2009. Tedaj sem si ogledal kar tri uprizoritve. Pri prvi me je pasijon najbolj notranje nagovoril, drugo sem spremljal v večerni izved-

bi, kjer mi je bilo dano doživeti in fotografsko dokumentirati Jezusovo trpljenje na križu v 16. podobi, ki ga je igralec izjemno »odigral«, kar je prikazano tudi v Pelkovi knjigi na straneh 148 do 150. Pri tretji uprizoritvi pa sem kot predsednik Muzejskega društva Škofja Loka zavestno »hodil po poteh« dr. Tineta Debeljaka, režiserja Škofjeloškega pasijona 1936 in soustanovitelja društva leta 1937. Dokumentiral sem mimohod predstavnikov vseh družbenih slojev s papežem na čelu pred Debeljakovim obeležjem v Aleji znamenitih Ločanov, nato pa sem se prestavil k Debeljakovi rojstni hiši pod Nunsko cerkev. Najbolj sporočilen in simbolen se mi je zdel mimohod križanega Jezusa, saj sem ob tem globoko v sebi začutil Debeljakov osebni križev pot, ki ga je doživel po letu 1945.

Uvodni stavek Pelkove fotografske mojstrovine V spomin vsem, ki so nosili križ Škofjeloškega pasijona nagovarja vse sodelujoče pasijonce, tako z zunanjega vidnega sveta, kot tudi z notranjega, duhovnega vidika. Ne dvomim, da bo, podobno kot mene, tudi ostale pasijonce in gledalce ŠP 2009 v Pelkovih in Nastranovih

fotografijah zapisana uprizoritev ŠP 2009, ki je obogatena z razmišljanjem Igorja Grdine, ob vsakem prebiranju nagovarjala z drugim sporočilom, kar je značilnost zgolj velikih knjižnih del.

Vesel sem, da je fotomonografija Škofjeloški pasijon 2009 na velikem knjižnem formatu, kar omogoča izjemno sporočilnost posameznih fotografij in ga uvršča ob bok najbolj prepoznavnim evropskim pasijonskim uprizoritvam. Hkrati pa s tem že navzven sporoča o presežnosti Škofjeloškega pasijona in brezčasni univerzalnosti njegovega oziroma Jezusovega sporočila odrešenja in ljubezni.

Godešič, velikega srpana 2014

*mag. Aleksander Igličar
predsednik Muzejskega društva Škofja Loka*

*****

Opis Kristusovega trpljenja v 21. podobah Škofjeloškega pasijona lahko pušča zgolj vtis posameznih presunljivih slik, vtkanih v vrhunsko dramaturško predstavo. A za površino teh 21. podob je skrito očem nevidna ljubezen Boga do človeštva in vsakega človeka. Ob pogledu na tavajočega človeka po izgonu iz raja se je Bogu milo storilo. Odločil se je poslati svojega sina Jezusa Kristusa, da tavajočega človeka pripelje nazaj v raj. Potovanju sledijo bolečina, šibkost, ponižanje, trpljenje in križ. Potovanje se na videz konča v grobu. Grob ne kot konec, pač pa kot začetek. začetek novega, večnega življenja. 21 podob povzema spomin, ki razodeva Božjo prisotnost in ki zaobjema preteklost, sedanost in prihodnost, saj nam priključuje v spomin preteklost, ki jo naj živimo v sedanosti: Bog je daroval svojega edinega sina Jezusa Kristusa iz ljubezni, da bi prav vsakega človeka pripeljal nazaj v raj. 21 podob zato nagovarja vsakega posameznika, da je ljubezen edina sila, ki premaga prepreke brez nasilja in ki prepreči širjenje zla-teme: zlo-tema je pomankanje dobrega-svetlobe. Škofjeloški pasijon je tako svojevrsten liturgični obred: liturgija ljubezni, kajti 'pravi liturgični obred kristjana je ljubezen' (papež Benedikt XVI).

Novo mesto, 1. aprila 2014

*Gojmir Rudolf Južnič,
univ. dipl. teol.*

*****

Škofjeloški pasijon je svojevrstna učna ura, ki združuje vpogled v verovanje, kulturo, zgodovino, zgodnje pesništvo in dramatiko v slovenskem jeziku, pripadajočo dramaturgijo in bogato kostumografijo. Z dekretom cesarja Jožefa iz l. 1782 prepovedana pasijonska igra je večplastno pričevanje časa, ki so ga v Škofji Loki pogumno obnovili in zaradi velike zahtevnosti predstavlja velik podvig v vsakem pogledu.

Uprizoritev l. 1999 sem si skupaj z dijaki novomeške gimnazije ogledala na povabilo Gimnazije Škofja Loka, s katero smo bili povezani v partnerstvo